

Naschrift op: De marginale kosten van publieke fondsen zijn gelijk aan één

In een reactie op ons artikel over de marginale kosten van publieke fondsen (Jacobs en De Mooij, 2009) uiten Koopmans en De Nooij (2009) drie punten van kritiek: wij zouden voor de analyse van maatschappelijke kosten-batenanalyses (MKBA's) veronderstellen dat de overheid wel de belastingen optimaliseert, maar de publieke uitgaven niet; publieke projecten hebben verdelingseffecten die wij zouden negeren; en de kosten en baten van herverdelende belastingen zijn niet aan elkaar gelijk. Koopmans en De Nooij houden vervolgens vast aan hun eigen methode om in MKBA's te corrigeren voor de maatschappelijke kosten van belastingheffing. Voor zover onduidelijkheid van onze kant reden zou zijn voor de ontstane verwarring, poogt deze reactie dit recht te zetten.

Ten eerste suggereren Koopmans en De Nooij ten onrechte dat verondersteld zou zijn dat de overheid wel de belastingen optimaliseert, maar de publieke uitgaven niet. We laten zien dat in het algemeen de MKBA voor vier zaken moet worden gecorrigeerd: verdelings- en verstoringseffecten van de publieke goederen en verdelings- en verstoringseffecten van de financiering daarvan. De laatste twee effecten vallen weg als de overheid de belastingen optimaal heeft gezet; de verdelingsbaten van marginaal hogere belastingen vallen weg tegen de welvaartsverliezen vanwege grotere belastingverstoringen. Voor publieke investeringen geldt overigens een ander verhaal, zoals we hebben betoogd in ons artikel. Bij investeringen mag de overheid nooit corrigeren voor verdelingseffecten of verstoringen van het project zolang de productiviteit van alle werknemers symmetrisch stijgt met de publieke investering.

De tweede suggestie van Koopmans en De Nooij is dat de verdelingsbaten van publieke projecten gelijk zouden worden verondersteld aan de kosten van verstoringseffecten van publieke projecten. Dit is een ernstige misinterpretatie. Wij laten zien dat de verstoringen van de financiering van het publieke goed wegvallen tegen de verdelingseffecten van de financiering van het publieke goed. Dit laat onverlet dat publieke goederen zelf verdelingseffecten hebben en de arbeidsmarktverstoring kunnen vergroten of verkleinen. Koopmans en De Nooij wekken de suggestie dat wij die verdelingseffecten van publieke goederen zouden negeren. Maar ook bij de HSL-Zuid zou een MKBA in onze analyse de baten neerwaarts corrigeren als met name de hoge inkomens van het project profiteren; zij hebben in het algemeen een lager welvaartsgewicht in de sociale welvaartsfunctie. In

speciale gevallen hoeft zelfs helemaal geen rekening worden gehouden met verdelings- of verstoringseffecten van publieke goederen en de financiering daarvan. Bijvoorbeeld, als de overheid een niet-lineaire belasting kan optimaliseren en preferenties van huishoudens zwak scheidbaar zijn tussen goederen en vrije tijd.

Ten derde stellen Koopmans en De Nooij dat de kosten van belastingheffing kunnen worden meegenomen in MKBA's, zonder dat de beleidseconoom politieke voorkeuren toont. Dat kan, maar alleen als ook de verdelingseffecten van de verstoringseffecten worden meegenomen. De kern van ons betoog is dat een hele literatuur, gebaseerd op de aanname van de representatieve agent, wel de kosten maar niet de baten van verstoringseffecten meeneemt in de analyse van publieke goederen. Dat geldt veelal ook voor de praktijk in MKBA's. Dat is misleidend: bij optimale belastingen vallen belastingverstoringen en verdelingseffecten tegen elkaar weg. De stelling van Koopmans en De Nooij dat wij ervan uit zouden gaan dat de beleidseconoom achter zijn bureau de waarde van herverdeling bepaalt, wordt nergens onderbouwd. Wij schrijven dat de waarde van herverdeling een politieke keuze is waar economen niet over behoren te gaan. We adviseren wel dat de beleidseconoom het beste kan aannemen dat de overheid haar belastingen optimaal zet, juist om te voorkomen dat hij of zij uitspraken moet doen over de maatschappelijke waardering van gelijkheid. De aanname dat belastingen optimaal zijn gezet, kan worden bekritiseerd, maar zal de uitkomsten van de MKBA veel minder vertekenen dan de aanname dat verstoringseffecten helemaal geen herverdelingswinst kennen. De beleidseconoom schiet dan ten onrechte wenselijke publieke projecten af. Koopmans en De Nooij suggereren dat onze analyse is gebaseerd op een aantal aannames die wij nooit hebben gehanteerd. Hun kritiek doet geen recht aan de zorgvuldigheid waarmee wij hebben getracht de resultaten uit de literatuur over de marginale kosten van publieke fondsen inzichtelijk te maken voor beleidsmakers.

LITERATUUR

- Jacobs, B., en R. de Mooij (2009) De marginale kosten van publieke fondsen zijn gelijk aan één. *ESB*, 94(4567), 532-535.
 Koopmans, C., en M. de Nooij (2009) Reactie op: De marginale kosten van publieke fondsen zijn gelijk aan één. *ESB*, 94(4569), 605.

BAS JACOBS EN RUUD DE MOOIJ

Hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en sectorhoofd bij het Centraal Planbureau

De redactie behoudt zich het recht voor inzending voor de rubriek reactie te wijzigen, in te korten, aan te passen of te redigeren ten behoeve van de leesbaarheid en argumentatie.